HADİS

AİHL / 10.SINIF

6. ÜNİTE:
HADİS VE SÜNNETİN ANLAŞILMASI

4. Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri
- Hadis Metinleri İle İlgili Şerh Çalışması

Hadis tarihini incelediğimizde görebiliriz ki;
hicri ilk üç asırda derlenen hadisler ve yazılan eserler,
h. 4. (m. 10) asırdan itibaren bir yandan okunup rivayet edilirken,
diğer yandan sened, ravi, rivayet, metin ve içerik açısından
incelenmeye başlanmıştır.
Bu incelemeler neticesinde çok farklı yeni birtakım çalışmalar ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmaların en önemlilerinden birisi şerh çalışmalarıdır.

Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

Hadis terimi olarak şerhin anlamı:
Bir hadisin veya
bir hadis kitabında yer alan rivayetlerin;

- **Kelime ve kavramlarını açıklamak,**
- **Anlaşılması zor yerlerini izah etmek,**
- **İ‘rabını belirtmek,**
- **Hadisten çıkan hükümlere yer vermektir.**

Geçmişten günümüze
Buhârî ve Müslim’in Sahih’leri
başta olmak üzere
birçok hadis kitabının çeşitli şerhleri yapılmıştır.
Kütüb-i Sitte’nin hepsi
Türkçeye tercüme edilmiş,
bir kısmı ayrıca Türkçe olarak şerh edilmiştir.

DİNİ DOĞRU ANLAMAK

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :

« مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ »

İbn Abbâs'tan (r.a.) rivayet edildiğine göre Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Allah kime hayır dilerse onu dinde anlayış sahibi kılar."

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 1,s. 306; Ayrıca bk. Tirmizî, "İlim", 1; Dârimî, Mukaddime, 24; Ayrıca bkz. Buhârî, İlim, 10; Müslim, İmâret, 175.)

AÇIKLAMALAR

Hadis-i şerifin isnadı sahihtir.

Hadis metninde geçen "hayır" kelimesi,
"akl-ı selim ve fıtratın gereği her türlü iyilik" diye açıklanır.

Bazı tariklerinde hadis-i şerif şu cümle ile başlar:
"Hayır, bir alışkanlıktır; insanın tabiatı iyilik ve dostluğa yatkındır.
Şer ise kötü bir alışkanlık, inatçılık, gerginlik ve düşmanlıktır."

Hadis metnindeki “fıkıh”, anlama, anlayışlı ve kavrayışlı olma, ince anlayış ve derin kavrayış, ilim-amel bütünlüğü, görev ve sorumluluk bilincini oluşturan bilgi ve basîret demektir.

Burada kelimenin geniş sözlük anlamı bütün ilimleri içerdiğinden, dar olan terim anlamına (fıkıh ilmi) tercih edilir.

Hadisin metninde geçen "din" ise şöyle tarif edilir:
"Din, akıl sahibi insanları kendi tercih ve iradeleriyle bizzat hayırlı olan şeylere götüren, dünya ve ahiret mutluluğunu vaat eden ilahî bir kanundur."

Allah'ın (c.c.) hayır dilediği insan; kendisine inanç esasları, helal-haram ve ahlak konuları gibi dinini yaşayabilmek için ihtiyaç duyduğu bilgileri nasip ettiği kimse demektir.

Gerçekten de dini konularda doğru bilgiye ulaşılması, iman, amel ve ahlak esaslarının çok iyi bilinmesi, bir Müslüman için dine özen gösterildiğinin işaretidir.

Bu hadisin Buhârî ve Müslim tarafından nakledilen ve farklı bir tarikle gelen rivayetinde şu ziyade bulunmaktadır:

“Allah kime bir hayır dilerse onu dinde anlayış sahibi kılar. Ben sadece taksim ederim, veren ise Allah’tır (c.c). Allah’ın emri gelip kıyamet kopuncaya kadar bu ümmet Allah’ın emrettiği şekilde hak üzere kalacak, muhalefet edenler onlara zarar veremeyeceklerdir.”

Hadis ve fıkıh âlimi Nevevî, bu hadiste geçen "Allah'ın emrettiği şekilde hak üzere kalacak ümmet"in mücahit, fakih, muhaddis, zahit ve iyiliği emredip kötülükle mücadele etmek gibi diğer hayır faaliyetleri yerine getiren mü'minler topluluğundan oluştuğuna dikkat çeker.

Hz. Ali'nin şu sözü "dini doğru anlamak" için bir hatırlatma olsun:
"Dikkat edin, anlayış ve kavrayışın olmadığı bir ilim ve ibadette hayır yoktur."

(Dârimî, Mukaddime, 29.)

HADİSTEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

1. Allah'ın (c.c.) hayır dilediği insan, bireysel ve toplumsal hayatında dinini yaşayabilmek için ihtiyaç duyduğu bilgileri elde eden kimsedir.

2. Dini doğru anlamak için zihnî melekelerin açık olması, ilahî bir lütuftur.

3. Dinde fıkıh; amelî hükümlerle sınırlı değildir, itikadî ve ahlaki esaslara nüfuz yeteneğini de kapsar.

İMANIN ŞUBELERİ

عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
« اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسبْعُونَ ، أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً : فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ
لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذٰى عَنِ الطَّرِيقِ ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ
مِنَ الْإِيمَانِ. »

Ebu Hüreyre radıyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"İman altmış küsur veya yetmiş küsur (şubedir). Bu şubelerin en üstünü 'Allah'tan başka ilâh yoktur' demek; en zayıfı ise eziyet veren şeyleri yoldan kaldırmaktır. Hayâ da imanın bir bölümüdür."

(Müslim, Îmân, 58.)

AÇIKLAMALAR

Hadisin ifadesinden, imanın bir asıl yapısı (ki o kalp ile tasdiktir) bir de bu yapının dalları ve şubeleri olduğu anlaşılmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de de iman gerçeğini belirten söz, ağaca benzetilmiş ve şöyle buyurulmuştur:
«Görmedin mi Allah güzel bir sözü nasıl misal getirdi?
(Güzel bir söz), kökü sağlam, dalları göğe yükselen bir ağaç gibidir.
Bu ağaç Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir.
Öğüt alsınlar diye Allah insanlara misaller getirir.»

(İbrahim suresi; 24, 25. ayet.)

İman,

kökü kalpte, dalları ise, insan davranışları olarak dışarıda yani hayatta olan bir tevhid ağacıdır. Rivayetlerdeki farklılığa göre bu dalların sayısı yetmiş veya altmış küsurdur.

"İmanın şubeleri" ile ilgili genel çerçeveyi belirleyen bu hadis, önümüze ilgi çekici bir çizgi koymaktadır.
"Lâ ilâhe illallah" demekten, yoldaki eziyet veren şeyleri gidermeye kadar uzanan bu çizgi teori ile pratik, düşünce ile uygulama kısacası din ile dünya ayrılmazlığıdır.

Bu hadis bize;

- **İmanın sadece dil ile ifade edilen bir iddia olmanın ötesine geçmesi gerektiğini,**
  güzel davranışlara yansımasının önemini anlatmaktadır.

- **Bu güzel davranışlar, namaz, oruç, güzel ahlak, tevbe, şükür gibi ameller olup imanı desteklemekte ve güçlendirmektedir.**

**İnsan davranışlarının iman ile ilgisi,
din ile dünyanın birbiriyle olan birlikteliği
ve
madde-mana kaynaşması beliğ bir şekilde ortaya konulmuştur.**

“İmanın şubeleri” olarak kitaplarımızda sayılan yetmişten fazla özelliğin otuzu inançla ilgiliyken, kırktan fazlası ise dil ve beden ile yapılabilecek ibadetleri, bunlara ilaveten aile ve toplum hukukuyla alakalı konuları kapsamaktadır.

Utanma duygusunun da imanın bir şubesi olduğunu hadisimizden öğrenmekteyiz.

Bütün bunların ve iman ile ilgili diğer hadis-i şeriflerin topluca ortaya koyduğu gerçek ve verdiği mesaj şudur:

İslam'da iman ile şu ya da bu şekilde alakası olmayan herhangi bir davranış yoktur.

HADİSTEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

1. İman, birbirinden farklı değerde de olsa birçok özellikten meydana gelmektedir. Bu özelliklerin her birinin doğrudan doğruya iman ile alakası bulunmaktadır.

2. İslam'da din ve dünya tam bir bütünlük içindedir.

3. İman şubelerinin her biri başlı başına bir hayır ve iyilik vesilesidir.

4. Hayır yollarının çokluğu, imanın şube sayısından da bellidir.

5. Hayâ hayırdır, hayır getirir.

Müjdecim, Kurtarıcım,
Efendim, Peygamberim;
Sana uymayan ölçü,
Hayat olsa teperim!

Necip Fazıl Kısakürek

NELER ÖĞRENDİK?

- Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri
- Hadis Metinleri İle İlgili Şerh Çalışması

Hadis ve Sünnetin Öğrenilmesi ve Anlaşılması İle İlgili Hadis Metinleri

AİHL /10/ HADİS

HOŞÇA KALIN

HOŞÇA KALIN

Hazırlayan
Sibel AKÇA